

runovaného síce, ale sotva desaťročného dediča prestolu Ludvíka. O miesto gubernátora prirodzene vzplanul boj. Na jednej strane dvor a veľmoži, na druhej Zápoľa s Verbóczyom a celou obecnou šľachtou, zápolili o obsadenie stolca gubernátorského. Zvíťazil dvor s veľmožmi, ktorí postavili za správcu zeme Štefana Báthoryho. Zápoľovci a s nimi aj Verbóczy, boli zatým porazení.

(Pokračovanie.)

Dr. N.

Pokus o soustavný výklad §§ 15—34 trestní novelly zák. čl. XXXVI. z roku 1908 a zákona o soudech mladistvých čl. VII. z roku 1913.

Dokončení.)

C á s t t ř e t í .*)

§ 19.

A) Výkon trestních a ochranných opatření proti mladistvým.

Nařízení výkonu trestních opatření proti mladistvým příslušní vesměs soudci mladistvých, vyjímaje pouze nařízení výkonu polepšující výchovy a výkonu státního vězení, které nařizuje minister spravedlnosti, kdežto v obecném trestním řízení přísluší výkon trestu státnímu zastupitelství.

Dle najnovějšího nařízení vlády čl. výkon polepšující výchovy ohledně děvčat přísluší rovněž soudci mladistvých, který po pravomoci rozhodnutí se postará o direktní dopravení mladistvé do ústavu pro to stanoveného (zemská dívčí vychovatelna v Boskovících na Moravě, jde-li o děvčatá mladší 14. let a zemská polepšovna v Novém Jičíně na Moravě, jde-li o děvčata starší 14 let (nař. mín. spr. ze dne 26. II. 1921, č. 2997.).

Soudce, propuštějící mladistvého provinilce na zkoušku, označí v prouštěcím usnesení osobu, které svěruje dohled nad propuštěným, a místo, kde se má mladistvý ve zkušební době zdržovati. Dozorci dá soudce písemné instrukce, jež mu soudce mladistvých určí, v každém případě však hned po uplynutí zkušební doby, podati zprávu soudci mladistvých o chování mladistvého. Jestliže z těchto zpráv je patrné, že mladistvý vede řádný život, zastaví soud po uplynutí zkušební doby další trestní řízení pro skutek, z něhož onen byl obviněn. (§ 23 tr. n. odst. 2.).

Spáchá-li mladistvý ve zkušební době nový zločinný nebo přečin, ne pouze pokutou peněžitou stíhatelný, zavede se pro-

*) Za praktickou stránku vděčí tato práce panu tabulárnímu soudci Dru Jaroslavu Horákovi sedící v Nitře.

ti obviněnému nové trestní řízení. Dopustí-li se však mladistvý ve zkušební době přečinu, stíhatelného jen peněžitou pokutou, přečinu menšího významu nebo přestupku, jakož i, vede-li život pijácký, nemravný, potulný, nebo jeví-li se známky zpustlosti, konečně nedodrží-li pravidla o dohledu, má soudce tyto prostředky k zakročení: (jichž použije buď jednotlivě nebo ve vhodném seskupení případně i opětovně), prodlouží zkušební dobu, dá nové instrukce dohlédací, ustanoví nového ochránce, dá mladistvému důtku, dá jej potrestati doma nebo ve škole, zařídí, aby mladistvý po vyjítí ze školy navštěvoval pokračovací učňovskou, hospodářskou nebo jinou školu, nařídí, aby se mladistvý u něho občas představil, při čemž soudce se ho táže na jeho životní poměry, nebo konečně může ho dát střežiti ve věznici nebo v jiné příhodné místnosti po dobu až 12. hodin. (§ 50 z. o ml.).

Soudce mladistvých, nařizuje některý z těchto vypsanych prostředků, vyrozumí o tom státního zástupce mladistvých, který má proti tomu nařízení opravný prostředek, o němž rozhoduje senát mladistvých u sborového soudu, jehož rozhodnutí je konečné. (§ 51. z. o. ml.).

B) Polepšovací výchova.

(§§ 52—54 z. o ml.)

Vykonává se ve zvláštních polepšovnách, které jsou ústavy státními; avšak i soukromné ústavy mohou býti pevěřený výkonem polepšovací výchovy. Polepšovny mají svoje domácí řády, v nichž je vypracován celý systém opatření, majících za účel polepšení mladistvého. Jsou mu školou i rodinou, v nichž se mu dává možnost naučiti se zaměstnání, jež se mu může státí pramenem výživy v budoucnosti.

Pro nynější Slovensko je touto polepšovnou ústav Komenského v Košicích (nař. vlády čsl. z 22. II. 1919 č. 136 sb. z. a n.). Trestnice pro mladistvé zřízena je při sedrii v Nitře, kamž se tedy i mladiství od jiných soudů mladistvých za účelem odpykání trestů delších jednoho měsíce. (§ 27 tr. n.) dopravují.

Každá polepšovna i trestnice pro mladistvé má svoji dozorcí radu, která dohlédá na chování mladistvého, řídí způsob, jakým má býti působeno k jeho nápravě, určuje zaměstnání a konečně činí návrhy ohledně ukončení polepšovací výchovy. Doba trvání polepšovací výchovy je omezená pouze do 21. roku věku provinilcova, soudce však, nařizuje polepšovací výchovu, neurčuje dobu jejího trvání a povinností dozorcí rady je, aby oznámila dobu vhodnou pro zrušení polepšovací výchovy. Přece však jako nejkratší doba trvání polepšovací výchovy určena je doba 1 roku, po jehož uplynutí má se teprve dozorcí rada usnésti o tom, neměla-li by navrhnouti pro-

puštění mladistvého na zkušební dobu 2 roků. Učiní tak, vidí-li, že mladistvý se zřejmě polepšil a že i na svobodě mu nehrozí nebezpečí zkázy. Podmínečně propuštění na 2 zkušební roky vysloví pak ministerstvo spravedlnosti.

Dozor nad podmínečně propuštěným v zkušební době, vede ředitel polepšovny v součinnosti se spojkou pro ochranu mladistvých; tým stará se též o jeho vhodné umístění a podává zprávy o chování propuštěného dozorcí radě.

Uplyne-li zkušební 2-ročná doba bezvadně, stane se propuštění definitivním, jinak nařídí ministr spravedlnosti, aby mladistvý byl vzat opět do polepšovny.

Polepšovaci výchova, nařízená soudem mladistvých současně s uložením trestu na svobodě jako dodatečné opatření po výkonu trestu na svobodě (dodatečná polepšovaci výchova), provádí se stejně jako polepšovaci výchova, o níž dosud byla řeč. Výkon její je však závislý na novém rozhodnutí soudu mladistvých po skončení trestu na svobodě o tom, jeví-li se výkon její vzhledem k chování mladistvého po dobu trestu na svobodě nutným. Zprávy potřebné jako doklad toho rozhodnutí dodává dozorcí rada zřízená u trestnice mladistvých.

Nařídí-li soud, ukládá trest vězení dodatečnou polepšovaci výchovu, a svědčí-li chování mladistvého za výkon trestu vězení o tom, že mladistvý se zcela polepšil, může soud mladistvých, v jehož okrese odpykává trest vězení, na návrh příslušného dozorcího úřadu naříditi, aby polepšovaci výchova byla zrušena. To se má státi po slyšení státního zástupce, mladistvého event. obhájce neb rodičů. Tito mají právo odvolání do usnesení. Rovněž může nařízení ochranné výchovy být zrušeno, když od jeho nařízení uplynula delší doba nebo z jiných důvodů, aneb není-li už žádoucí, aby se v polepšovaci výchově pokračovalo. V tomto případě je příslušný zrušiti nařízení o polepšovaci výchově soud, který rozhodl v I. stolici (§ 53 z. o ml.).

Nenařídí-li soud v rozsudku, kterým mladistvému uložil trest vězení, dodatečnou polepšovaci výchovu, a činí-li příslušný dozorcí úřad mladistvých návrh, aby byla nařízená, rozhoduje o tom, má-li býti dodatečná polepšovaci výchova nařízená, soud mladistvých, v jehož okrese mladistvý odpykává trest vězení (§ 54 z. o ml.). Pokračování v tom případě je analogické jako při zrušení již nařízené polepšovaci výchovy.

Nemůže-li soudce rozhodnouti o dodatečné polepšovaci výchově dřívě, než mladistvý odpyká trest vězení, může naříditi, aby byl mladistvý po odpykání trestu vězení ponechán zatím v péči nebo v zajištění potud, až usnesení o dodatečné polepšovaci výchově nabude právní moci, nebo až mladistvý bude odkázán do polepšovny. (§ 54 posl. odst.).

Dodatečná polepšovací výchova může být soudem mladistvých nařizena k návrhu dozorčí rady trestnice mladistvých i tenkrát, jestliže se to jeví vzhledem k chování mladistvého průběhem trestu na svobodě nutným, i když při vynášení rozsudku, kterým mladistvému dotyčný trest na svobodě byl uložen, nebyla nařizena dodatečná výchova polepšovací.

C) Uzamčení, vězení, štátní vězení.

(§ 55 z. o ml. §§ 27—33 tr. n.)

Při výkonu těchto trestních opatření, majících ráz trestu odplatného, je vedoucí zásadou oddělit mladistvého provinilce od dospělých trestanců. Proto zákon předpisuje zřízení zvláštních věznic, a kde není možno separovat mladistvé tímto způsobem, má se mladistvý držeti v samovazbě a každý styk s dospělými trestanci má se vyloučiti. Speciální předpisy o zacházení s mladistvými vězni obsahují vězeňské instrukce.

Stejně jako u trestních opatření v předešlých ostavcích vzpomenutých, dává zákon možnost, aby výkon trestu na svobodě v zájmu mladistvého byl přerušen a trest zkrácen:

Jestliže totiž mladistvý odpyká si již dvě třetiny svého trestu a dal-li na jevo píli a známky polepšení, může býti podmínečně propuštěn na svobodu. O tom rozhoduje ministr spravedlnosti k návrhu a po zprávě dozorčí rady. Jakožto zkušební doba platí tu doba zbytku trestu. Podmínečně na svobodu propuštěný mladistvý je povinnen zachovávat po zkušební dobu pravidla chování, která se mu dají při propuštění. Osvedčí-li se, považuje se trest za vykonaný, jinak musí odpykat zbytek trestu.

D) Důtka. (§ 20 tr. n.)

Vykoná se hned po vynesení rozsudku, jestliže se štátní zástupce proti rozsudku neodvolá.

Překáží-li něco okamžitému provedení důtky, určí se zvláštní rok k tomu účelu. Předvolá se odsouzený. Jestli by se odsouzený nedostavil, aniž se omluvil, prohlásí soudce rozsudek za neúčinný a učiní nové usnesení, znějící na opatření jiné než důtku. Týž účinek má také neúčtivé přijetí důtky odsouzeným.

Dodatek.

§ 20.

Činnost soudů mladistvých v zájmu provinilých dětí a v zájmu mladistvých, vydaných ve svém okolí mravní zkáze.

(§§ 65—67 z. o ml.)

Soudy mladistvých nezakročují jen tehdy, jedná-li se o trestné činy mladistvých. Činnost jejich vztahuje se také na děti do 12. let, které dopustily se činu, příčíciho se trestnímu právu a na osoby mladistvé, z trestního činu nepodezřelé, ale v okolí svém zkáze vydané. Takový čin dítěte nepodléhá trest-

nímu zákonu, přece však dána je soudu mladistvých právomoc, zaříditi vše k nápravě dítěte potřebné, jestliže dítě dostane se k soudu.

Soudce mladistvých konstatoval, že se jedná v daném případě o dětský věk, opatří si data skutkového děje, data o poměrech dítěte a jeho okolí.

Jestliže výsledek šetření nevykazuje, že dítě žije v okolí, v němž je vydáno mravní zkáze, nebo že začíná pustnouti, odevzdá soudce mladistvých dítě osobě, jež má nad ním právo domácí kázně, k náležitému potrestání. Výkon tohoto trestu může svěřiti též úřadu školnímu, který ho provede buď důtkou nebo školním uzavřením.

V případě, že konaným šetřením bylo zjištěno, že dítě nebo mladistvý, který není z trestního činu podezřelý, žije v okolí, v němž mu hrozí zkáza, upozorní rodiče neb jich zástupce event. pěstouna, aby na nezletilého přísně dohlíželi a pečlivěji ho vychovávali; příkáže jim, aby nezletilce trestali, přidrželi k řádně návštěvě školy a aby ho odvraceli od okolí a způsobu života, jež ohrožují jeho mravní vývoj; v nutných případech ustanoví vedle toho ochránce nezletilého, aby dbal nad výchovou jeho; může nezletilce odstraniti z dosavadního okolí a dáti ho zatím do státního dětského útulku, svěřiti jej péči buďto některého spolehlivého příbuzného neb ochranného spolku.

Těchto opatření může býti použito jen tehdy, když z vyšetřených okolností vysvitá, že domácí nebo školní trest byl by málo účinným.

Nařízení soudce mladistvých, aby nezletilec byl dodán do státního dětského útulku, platí až do rozhodnutí sirotčí vrchnosti v téže věci. Za tím účelem sdělí soudce mladistvých každý takový případ poručenskému úřadu, za něž vlastně tu soud mladistvých jedná z důvodů nebezpečí v prodlení.

Rodiče, jich zástupci a pěstouni jsou povinni poslechnouti pokynů soudce mladistvých daný jim v zájmu dítěte neb mladistvého. Nevyhoví-li, dopouštějí se přestupku, o němž po slyšení obviněného rozhoduje soudce mladistvých, jenž vinníka potrestá pokutou do 100 K.

Dr. Jan Vážný, prof. univ. Komenského:

První říšský sjezd československých učitelů vysokých škol.

Dne 28. ledna 1921 usnesl se ústřední výbor spolku učitelů vysokoskolských svolati všeobecný říšský sjezd k vybudování svého nového programu. Spolek byl založen v roce 1909. Program tehdy vytčený (kromě některých skromných požadavků stavovských šlo hlavně o zřízení druhé české university) a od rakouské vlády po většině jen marnými sliby